

Ба 60914

VII

МІХАСЬ ЧАРОТ

26634

КАРЧМА

ПОЭМА

1000000000

MIXED PAPER

KAPPA

ALPHA

Ба 60914

М. ЧАРОТ

КАРЧМА

ПОЭМА

VII

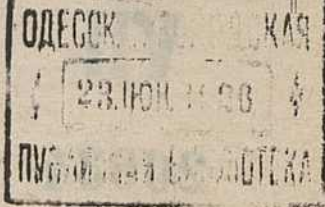
26634

Выданые Ц. Б. Маладняка
МЕНСК—1926

Б 60914
Бел. аддэс
1926 г.

Галоўлітбел № 13333.
(У ліку 3.000 экз.)
Менск, 2 друкарня
БДВ № 411.

23.10.1998

Пасьвячаю Янку Купале.

Стаіць, як абскубаны ветрам шкілет,
Забытая сьветам карчма,
Начніцы пяюць ёй магільны прывет,
Галубіць пракляцьцямі цьма.

Янка Купала

1870

1870

Дні бягуць, нібы хто іх гоніць,
Паляцелі законы тарчма...
Мне, чамусьці, успомнілась сёньня
Нашай вёскі старая карчма.

Каля вуліцы зломаны ганак,
Прызбы зрытыя, вокны бяз шыб,
Але там—ад рана да рана
Быў прастор для мужыцкай душы.

Пад страху абымшэлай драніцы,
Абы золак з пасьцелі падняў,
Помню, богу шклянному маліцца
Я за бацькам ішоў штодня.

Бацька мой—чалавек найлепшы,
Але, хто дабрату можа зьмераць?..
Мо' затым і пішу я вершы,
Што калісьці з ім піў напавер.

У карчме, за бутэлькай і картамі
Праляцелі юнацкія дні,—
Там і вораг здаваўся мне братам,
Абы чарку гарэлкі наліў.

О, карчма! цябе не забуду,
Твой разгул, твае п'яныя рэчы...
Пра мяне ўсе білі ў бубен,
Што сябе з малых дзён я калечу.

Назавеце п'янчугаю хлопца,
Хоць і сталі законы тарчма,
Але мне яшчэ што помніцца,—
Гэта Шлёма—вясковы карчмар.

Добры жыд!.. Так і звалі—Шлёма...
Шабасоўку з вярхом наліваў;
Разам з бацькам паклон табе шлём мы,—
Біць паклон—не баліць галава.

Шлёма жыў не законам Майсея,
Назваў ён Майсея—чмут...
— Хай прыедзе Майсей у Расею—
Ён напэўне адчыніць карчму!..

— Добры Шлёма!—казалі сяляне,—
Добры Шлёма, дармо што ён жыд.
У вачох прачытаеш, як глянеш:
— Мужчыны, і мне трэба жыць?!

Так жылі... Ад гарэлкі чумелі,
Залівалі, мужыцкі свой лёс...
Калі ў Шлёмы гудуць людзі чмелем,
То ў хаце, здаецца, менш сьлёз.

Ці няшчасьце, ці радасьць, ці госьці,—
Каля Шлёмы—ўсягды карагод...
Так старая карчма ў нашай вёсцы
Мужыкоў весяліла ўвесь год.

Пачыналі звычайна ў восень,
 Як з палёў пазьбіраюць снапы,
 І цапамі заляскае восець,—
 Замалот разам з бацькам я піў.

Сьнег падзе—разьлік з пастухамі,—
 Несьці ссыпшчыну—ясна, у карчму,
 А назаўтра сын Шлёмы—Хаім
 Збожжа возам вязе... Куды? І чаму?

Ды нашто мужыкам гэта ведаць?
 Ёсьць-жа збожжа у сьвірні, гумне...
 Так рабілася бацькам і дзедам,
 Ці-ж ламаць іх законы і мне!?..

Ну, прап'ю!.. На калу не павесяць!
 Жонка, дзеці галодныя, сам...
 Э-э!.. ды што!.. Калі вып'еш—дык
 весела!..

Каню ў зімку ня трэба аўса.

А зімою — абозам у дровы...
Назад едзеш — у Шлёмы абоз.
Языком коні сена чуць ловяць
Ды пытаюць — а дзе наш авёс?..

Авёс і ячмень, нават сена, —
Загуляеш — усё у шынок.
Забываеш, што трэба насеньне,
Каб ня ялавіў пусткай шнурок.

А вясною — бывае і крута —
Сеяць нечым — няма ярыны!
Вымятаеш з апошняга кута,
Альбо дзе не дасееш гары.

На гарэлку нясеш нават жменю,
І дзіравы мяшок ператрос.
Помню, бацка заместа ячменю
Пазычаны ён сеяў авёс.

Прыдзе лета — пагана часіна!..
Пуста ўсюды — ня ўзяць і ня ўцяць —
Хоць ты вешайся сам на асіне,
Альбо чорту душу запрадаць...

Ходзіш ты, нібы гром цябе спляжыў,
Па сьвіронку з вугла да вугла...
А што—магазын як адкажа
Даць пазыку,—хоць жыта там тухлае.

Зноў карчма... Добры быў Шлёма,—
Мужыку заўсяды спагадае,
Браў і леташнюю нават салому,
Як поўпляшкі мы з бацькам раздавім

Добры жyd... Ад сэрца кажу ўсё,
Але хто дабрату можа зьмераць?
Ці ў сьвіце прыдзі, ці ў кажусе,—
Ён заўсёды дае напавер.

3

Пакахаў у карчме я дзяўчыну,
А ішоў мне шаснаццаты год,
Можа год тут каханьню прычына,
Пакахаў... Ну і што з таго?

Першы раз—сядзеў я на возе,
Бацька шкалікі піў у карчме,
А Рахіль заганяла козы
І сказала паціху мне:

— У карчму ты забегчы ня хочаш?
Ці пільнуеш калёс і каня?
Я зірнуў... Яе чорныя вочы
Былі поўны якогась агня.

З тэй пары пакахаў Рахіль я,
Кожны дзень бег яе спатыкаць,
Я ня бег... Я ляцеў на крыльях.
Вось каханьне маё—лайдака.

Мне казалі: жыдоўку кахае,
Не давалі праз вёску ісьці...
А Рахіль без мяне ўздыхае,
Без яе—сумна мне ў жыцьці...

Прыдзе змрок—тайком, загуменьнем
Праз платы—да яе у карчму...
Мы кахаліся так, як умелі,
Ня пыталі, нашто і чаму?

Гоман... крык... мацюгі ў паветры...
Ад махоркі—дзяругаю дым,
Але хто, хто мог-бы паверыць,—
Нам здавалася—мы тут адны.

Каля печы за тонкай заслонай
Я маўчліва стаю... А Рахіль—
Шэпча мне пра жыцьцё свае словы,
Да грудзей галаву прыхіліла.

Першы раз адчуваў я сорам,
Закружылася мне галава,
Калі маці Рахілі—Сора
Падыйшла і сказала: „ой-вай!“.

Я пачуў, як сварылася маці:
— На каханьне, Рахіль, будзь ашчоднай
Ці-ж каханьне, што моўчкі памацае?
Ён ня пара табе—ён хрышчоны.

Доўгі час быў я думай заняты,
Выпіў шмат у карчомнай гасьціне...
— Ну, скажэце, ці-ж я вінаваты,
Што мяне без мяне ахрысьцілі?

З тэй пары ўцякалі ад сваркі...
Ой, Рахіль, ой, шынкаркі дзіця!..
У карчме—піў атруту я чаркай,
У садку—піў саладач жыцьця.

Праб'ягалі дзянькі за дзянькамі,
 Мая вёска танула ў шэрань...
 — У цябе, калі кіне хто камень—
 Падымі і вазьмі ў кішэню.

Так сказаў мне разумны Шлёма,
 На вачах яго бліскалі сьлёзы,
 Ён чытаў аб жыдоўскіх пагромах...
 Добры жyd... і мае ён розум.

Цяжка мне... і Шлёме ня лёгка,—
 Мне падаткі, а Шлёме—акцыз,
 Ён вураднік жыве недалёка...
 Лёс адзіны над намі навіс.

Часта мы гаманілі да ночы...
 — Ну чаму нешчасьлівы наш край?
 Скажы, Шлёма, талмуд што прарочыць,
 Скажы, хто і за што нас карае?

Кажа ён, што ёсьць Палясьціна...

— Ну, а як? Як заехаць туды?

На мяне погляд ласкавы кіне,

Нібы просіць—ратуй ад бяды!

Ну, а я—напавер дрызну шкалік

І здаецца—лягчэй у жыцьці...

Так парознаму долі шукалі,

Ды ня ведалі, дзе, як знайсці.

Працавалі мужыцкія рукі,

А чужым аддавалі ўсе скарбы,

Над талмудам сядзеў Шлёма крукам,—

Мужыкі абзываць сталі—рабін.

— Па якой,—кажа Шлёма,—дарозе

Ты вандруеш, бядняцкае шчасьце?..

Ён падкову прыбіў на парозе,

У карчму адчыніў дзьверы насьцеж.

А жыцьцё апантана ляцела

Нада мной і над Шлёмавай крамай,

На сваім, на жыдоўскім целе

Загаіў не адзін ён шрам.

А мой шрам—заставаўся на сэрцы,
Шрам глыбокі і поўны крыві...
Загаіць я ня думаў да сьмерці,—
Мужыку—дзе там шчасьце злавіць!?

Сьвішча вецер... Хто ветра ушчуне?
Вецер хоча краіну узьняць.
Наша вёска ў карчме... і ня чуе,—
Там гуляньне і плач і грызьня.

Праб'ягаюць дзянькі за дзянькамі,
Словы Шлёмы шапчу я з натхненьнем:
— У цябе калі кіне хто камень—
Падымі і вазьмі ў кішэню.

Ну, скажэце? Ці-ж я вінаваты,
Што мяне гадала карчма?
Для мужыцкай пагорбленай хаты,
Мне здавалася, шчасьця няма.

Мне здавалася—гора, нядолю,—
У карчме можна ўсё пахаваць...
Вось чаму, калі піў крыху болей—
Быў бязьмерна тады зухаваты.

Ня віню карчмара вёскі—Шлёму,
Ад пакуты шукаў ён паправы,—
Не адказываў чаркі нікому,
Думаў ён—робіць добрую справу.

А ня раз, калі п'яная песня
У карчме загудзе, нібы звон,—
Галаву сваю Шлёма павесіць,
І аб чым толькі думае ён?..

Ну, а песьня? А песьня за чаркай?..
Ажно сьлёзы пальюцца з вачэй!..
Калі піць—дык прапіць гаспадарку,—
Нават сьлёзы з гарэлкай смачней.

А назаўтра ў цяжкім задуменьні:
Трэба лейцы, вяроўка, хамут...
Дзень гуляць—гараваць будзе меней!..
Зноў паволі ідзеш у карчму.

Ну, скажэце? Ну хто вінаваты,
Што мужык наш прап'е—не пасее?..
Ад палац да сялянскай хаты
Карчмою была Расея...

У карчме—нараджалі, жанілі,
У карчме—і лажылі ў труну,—
Без гарэлкі і дню ня жылі мы,
У гарэлцы і сьлёзах танулі.

І засьнеш, то карчма прысьніцца,
Будзеш чуць у карчме чаркі звон—
На шляху ці на бітым гасьцінцы,—
Так... Карчмою Расею завём...

1909
Э

Ня гуляй, ня бушуй ты, вецер!
Не змяцеш горкай праўды сьляды,—
Па радках прачытаюць дзеці,
Як жылі іх бацькі і дзяды.

Ня глуміце напрасна слова:
Абзываць лайдаком мужыка,
Лепш знайдзіце такую размову,
Каб мужык аб сабе загукнуў.

І мужык, і Шлёма—усе мы
Не чакалі, што прыдзе чума...
Так жылі і цар, і Расея
І ў вёсцы старая карчма.

Лес шумеў... Гаманіла поле,
 А сягонья—чамусьці замоўклі,—
 Нашу вёску чужынцы няволілі...
 Толькі жабы ў лужынах бомкалі.

Помню я—уся вёска галосіць,—
 Абвясцьцілі ісьці на вайну...
 Стражнік злосна па вуліцы гойсае
 На кані—ад вакна к вакну.

А назаўтра ў карчме на сходзе
 Балявалі, хто колькі мог...
 Пра цара хтось размову заводзіць—
 Шлёма шэпча:—чаму ён ня здох!

Шлёма што? Ён быў не політык,
 Ён звычайны вясковы жyd...
 Дзьве казы і талмуд—ўсе пажыткі...
 Хаім вырас—за сына дрыжыць.

Што зрабіць? Загадалі—і баста,
Адкупіцца—няма „фулэ-гелт“...
А пасья ўспамінаў ён часта
У жыцьці нешчасьлівае лета.

З гэтых дзён, не забыць старому,
Калі з вёскі ў войска вышлі,
Шлёма думаў штодня аб пагромах,
Апусьціў галаву ён ніжай.

Час ідзе... У карчме цішэе,
Замірае ў вёсцы жыцьцё...
Толькі чуткі, што той—у траншэях,
Той забіты, а нехта ўцёк...

На гарэлку ў карчме—забарона...
Карчмару і сялянам—дрэнна...
Пра вайну Шлёма з кожным гамоніць,
Не счакае ніяк замірэньня.

Шлёма што? Політык ня вельмі,
Ён звычайны вясковы карчмар,—
Абзываў Пурышкевіча шэльмай
І баяўся казаць слова—цар.

Уздыхнуць мужыкі—ды закураць,
Нібы гора разьвейвае дым...
Мужыкі ўсе і Шлёма—ня дурні,
Але як тут пазбыцца бяды?

Сумаваў і я з імі бяз чаркі,
Заклінаў свой мужыцкі лёс...
А у восень... пахмурыстым ранкам
Мяне бацька на прызыў адвёз.

Ох жыцьцё!.. Куды яно гоніць?
Лепш з касою ў поле мне выйсьці...
Па мне плакалі бацька... і коні...
Нават клёну пажоўкляя лісьця.

Хто ня плача і хто ня сумуе,
 Калі гора бяз літасьці хіліць,
 А хачу расказаць, чаму я
 Пра сьлёзы жыдоўкі—Рахілі.

Я такіх спатыкаў нямнога,
 Мо' ніколі такіх не спаткаю,—
 Забывала радню ўсю і бога,
 А мяне... мяне шчыра кахала.

Адраклася ад бацькавай веры—
 Мы паверылі толькі каханьню.
 Помню сьлёзы яе і цяпер...
 Была восень... пахмурнае раньне.

Ой, Рахіль! Ты заплакала ціха.
 Толькі я твае сьлёзы пабачыў...
 Ад карчмы за ваколіцу выехаў—
 Я сьмяюся, сьпяваю і плачу.

Лепшых дзён, хоць і поўных атруты,
Хоць сьцюдзёных, як сіні той лёд,
Не забуду—няхай і ня тут ты,
Да цябе паляту я узлётам.

Бляск вачэй, агонь твайго твару
Сагравалі сьцюдзёныя дні...
Помню я і пагэтуль ня дарам,—
Між людзей—а здаецца адны.

Я і ты—мы цярпелі кпіны,
Я лайдак, ты—дача карчмарэ;
Мо' каханьне калі і загіне,—
Што жыве, то ўсягды памірае.

Будзе сьлед... Бо сэрцы параніў
Сваім сьпевам сівы сасоньнік,
Дзе ўсю ноч мы ў вечным каханьні
Прысягалі... Мне помніцца сеньня.

Я кажу, што забудзем каханьне,
Нібы гора ў карчомнай гасьціне,
Толькі вось—ня будзе мне даўным
Твая і мая Палясьціна.

Помню я—наша думка няслася
У нязьведаны дзіўны той край,
Дзе для усіх і воля і шчасьце,—
Гэты край называлі мы раем.

Хто ня плача і хто сумуе,
Калі гора бяз літасьці хіліць,
Разьвітаўся—пашоў на вайну я—
У карчме засталася Рахіль.

За ваколіцай коні заржалі...
Коням цяжка,—а коні бяз пут...
Ох, як сэрца сьціскалася жалем,
Калі кінуў я родны свой кут.

Затраслося жыцьцё вульканам...
 Апісаць гэта цяжка пяром...
 А Шлёма вышаў на ганак
 Ды кажа—жыдоўскі пагром.

Помніць ён, як у пятым годзе,
 Шлёма помніць—ён быў малады,
 Яго білі жандармы па мордзе.
 Каля пэйсаў пагэтуль сьляды.

І цяпер вось на сьвеце здарэньне...
 Ад пагрому куды пабяжыць?
 — Ой, няхай усё кончыцца дрэнна—
 Вінават ува ўсім будзе жyd.

Бедны Шлёма... Сядзіць уздыхае,—
 У жыцьці да ўсяго ён прывык...
 Ажно, з войску прышоў яго Хаім,
 Хаім кажа, што ён—большавік.

— Божа мой! Ну што цяпер будзе,
Куды уцякаць, скажы? Ну?..
Ня чытаў ён і ў мудрым талмудзе
Пра такую страшную вайну.

Па Расеі пашоў гармідар,
Паляцелі законы тарчма,
Алё Шлёму цяпер не грамілі—
Апусьцела сама карчма.

Што такое карчма—хата Шлёмы,—
Пад падрубны пралазілі сьвіньні..
Пазабралі маэнткі, харомы:
Шлёма кажа, што ён тут ня вінен.

Бедны Шлёма ня сьніў і ў суботу,
Што прышлося пабачыць, пачуць..
Прышоў Хаім і стукае ботам:
— Зачыніць назаўсёды карчму!

Сын пашоў, а ў бацькі гора,
Было Шлёме да болі крыўдна
І за сына было яму сорам,—
Хаім—жыд, а ідзе на жыда.

Шлёме страх... У карчме запёрся
І мяркуе—чаму гэтак стала?
Калі Хаім прыходзіў з войска
Не маліўся... і еў ён сала.

А цяпер—усёй вёсцы вядома,—
Яго Хаім—ого!.. Камісарам!..
І гаворыць—ніхто ня дасьць волі,
А здабудзем яе мы самі.

Грамадою палямі, лясамі
Вышлі дружна і вышлі ўсе мы,—
Цяпер волю здабудуць самі,
Хто жыве ў „Вялікай Расеі“.

На зямлі жыцьцякрылай крыніцы,
 Дзе зязюля аб шчасьці кувала,
 Волі лёгка было нарадзіцца,—
 Але волю ў ланцуг закавалі.

Зноў прышлі чужаніцы-зладзеі...
 Ох, дзянькі—аб іх жудасна пець...
 А ў вёсцы жыла надзея,—
 Вёска стала мяцежнай цяпер.

За зямлю, за харомы-палацы
 Пагуляў ляха-пана бізун,
 Ї сялянам прышлося хавацца—
 Начаваць уцякалі ў лазу...

Шлёма быў з мужыкамі у лесе...
 Бедны Шлёма вясковы карчмар,—
 Ён—уцёк, бо хацелі павесіць,—
 Усё за тое, што сын камісар.

А Рахіль і старая маці
Пралівалі сьлязу за сьлязою...
Їх схавалі—ў мужыцкай хаце,
А карчма засталася з казою...

Я тагды вандраваў у паўстаньні,
Захацеў паглядзець на радзіму...
Была восень... імжыстае раньне,
А на вуліцы сьцішна і зімна.

Ціха так, нібы вымерла вёска,—
Ня скрыпелі хаціны дзьвярмі...
Бачу я, што забіты дашкамі
Нават вокны шумлівай карчмы...

Ох, карчма!.. Успамін аб мінулым...
Плач... гарэлка... жыдоўка Рахіль...
Цёмны лес, мяне ты прытуліш,
Ты даеш мне і сьмеласьць і сілу!..

Але стой... Нібы здань ля плоту?...
То-ж Рахіль... Яна... Я спазнаў...
Яе твар шабляй вострай расколакты,—
То каханьня нявольнага знак.

Прытуліў... Зашчымела мне сэрца,
Ажно сонца з-за хмары паўзе...
Я цалую... Мне нават ня верыцца,
Што каханьне паўстанца ў лазе.

А жыцьцё—не стаіць, а круціць!
Эх, жыцьцё—ты шалёны вір!
Калі жыць у цяжкай пакуце,
То нашто шкадаваць галавы?!

Калі так—то гуляй у паўстаньні,
Хто раней і стагнаў і плакаў—
Мужыкі—раць чырвонага стану:
Што ім вораг і чорт і палякі!

Новы шлях... Да шчасьця вядзе ён
 Тых, хто блукалі ў цёмры жыцця,
 Шлях шырокі і сьветладзейны,
 Лісьця клёну аб ім шапацяць.

Клён стары над пагорбленай хатай
 Калісь плакаў і ён аба мне,
 А цяпер галавою кудлатай
 Прывітаў—весьляей зашумеў.

Добры дзень!.. Я гукаю сялянам,
 З кім авечкі ганяў на папар...
 Добры дзень!.. і прасторам аўсяным
 І табе сівапэйсы карчмар.

І карчме, што стаіць парожняй
 Я пашлю свой мужыцкі паклон...
 Мне, здаецца, якісь падарожны
 Заламаў над карчмою залом.

Пуста ўкруг... былльём зарастае
Дзе вясёласьці беглі гадзіны...
Крапіва парасла густая
На тых сьцежках, кудою хадзіў.

А Рахіль?.. Яна вышла замуж...
Муж вясковы хлапец хлебароб...
Мне аб гэтым сяяне казалі,—
Будзь шчасьліва—нічога ня зробіш.

Я казаў, што каханьне ня вечна,
Як ня вечна ўсё, што жыве.
А мне хочацца толькі хоць вечар
Ад агню тваіх шчок ружавець.

Ды баюся, што ран не загоім,
Калі зноў іх атруцім каханьнем...
Толькі вось... не заві мяне „гоем“,
А кахаць—хоць цяпер перастань.

Ох, вайна, і ліхое паўстаньне,
Колькі ў мора вады уцякло?
Без мяне майго бацьку схавалі—
Шлю табе на магілу паклон.

Але мне — мне чамусьці весела,
Хоць і вёска пашла ўверх дном, —
Ня чуваць тых сумлівых песень,
Што труцілі жыцьё маладое.

Сход ідзе... Пасёлкі ці хутар?
Мужыкі дзеляць панскі абшар...
У старым лапсардаку закутаны
З мужыкамі і Шлёма карчмар.

Шлёма што? Ён роўны з людзьмі,
Можа ехаць далей Магілёва,
Ён цяпер, як і ўсе — грамадзянін,
Пра зямлю Шлёме далі слова.

Дзіўна як!.. Хто думаць пасьмеў-бы,
Каб на гэта і сілай прымусіў,—
Дзе абшар быў вялікай Расеі—
Там цяпер новы край—Беларусь.

Новы край, а на новым хутары
Жыве Шлёма—вясковы карчмар...
Пасуседзкі з ім часта гутарым...
Я дзіўлюся—які гаспадар?!

Двое коняй, каровы, авечкі,—
Адным словам, завідуеш зараз;
У суботу ня паліць ён сьвечкі,
Не спраўляе жыдоўскі шабас.

Мужыкі памаглі гаспадарыць,
Было цяжка... Ды Шлёма прывык.
Адзін раз па абмылцы здарылась,
Замест лубіну—сеяў ён віку.

Я спаткаў Шлёму з граблямі, з торбай
За ляском на яго дзесяціне,
Шлёма кажа:— Ой, як цяпер добра!..
Ну, нашто мне цяпер Палясьціна?

Мужыкі галаву яму дураць,—
Ўспамінаюць ня раз аб карчме...
Шлёма кніжкі чытае, брошуры,
Як пасеяць пшаніцу, ячмень.

Шлёма жыве... Шлёма разумны...
Ён гаворыць: што гэта за НЭП?!
На паліцу кладзе адзін зубы,
А другі—пытляваны есць хлеб?..

Мужыкі раскумякуюць гэта
Ды стаяць у глухім задуменьні.
—НЭП?! то дрэннае, браце, прыкмета,
Бо аб гэтым казаў і сам Ленін!..

Езьдзіў Шлёма у горад за збожжам,
У вакне ён пабачыў пляшкі,—
На карчму было вельмі пахожа...
Шлёме стала на сэрцы як цяжка.

Думаў ён: і чаму гэта людзі
Зноў вярнулі старога аблік?..
Гэта ён прачытаў не ў талмудзе,—
Шлёма жyd—чалавек невялікі.

Мужыкі часам кідаюць жарты:
—Дзе твой, Шлёма, Майсей—гэты чмут,
Вось мы кажам на хутары варта
Адчыніць яку-небудзь карчму.

Шлёма кажа:— „Мужчыны, вы дурні!..
Чуць ня хоча карчмар аб карчме...
Цяпер Шлёма чытае брошурны,
Як пасеяць пшаніцу, ячмень.

Дні бягуць... Ня стрымаць ніколі...
 А законы — ляцяць тарчма.
 Была вёска — цяпер там поле,
 І стаіць адзінокай карчма.

Нібы здань пазірае жудам
 На таго, хто яе аб'едзе,
 Нават коні бягуць з перапудам, —
 Нібы там загулялі ведзьмы.

Нібы баль там спраўляе злосна
 Дзён мінулых мужыцкі страх...
 Толькі шлях, ля карчмы шлях зарослы,
 Называюць — карчомны шлях.

Гэты шлях зарасьце бур'янам,
 Дождж размые над стрэхаю комін,
 І карчомнае наша гуляньне
 Ня прысьніцца нават нікому.

Толькі, вось, я людзям напамню,
Я карчомны гуляка-лайдак,
Што карчма—то мінулага помнік...
У карчме мне лягчэй было плакаць.

Я любіў слухаць Шлёмавы словы.
Быў карчмар—а заўсёды цвьярозы,
А цяпер ён на хутары новым,—
Добры жyd... і мае ён розум.

Я прайшоў хутары і пасёлкі
Па зялёнай і роснай траве,
Я зазьзяў пасьяля бұры вясёлкай,
Над краінай, дзе сонца плыве.

А Рахіль? Я сустрэну на пожны,
Запытаю—хто муж і які?..
Мяне з вёскі тут ведае кожны,
Мяне любяць браты-мужыкі.

Разам з імі гуляў у карчме я,
Разам з імі да гора прывык...
Я касіць і араць умею,—
Я такі, як яны мужык.

Калі трэба—пакіну я горад,
Зноў адзену я лапці, кажух...
Я мужык—я заўсёды горды
І ад сэрца ўсё гэта кажу.

Мужыкі мне казалі многа,
Што жыло ў іх думках гадамі...
Толькі месяц пазалочаным рогам
На мяне і на іх выглядаў.

Добры дзень, залаты ўраджаю,
Што мужыцкім знойдзен плячмі!..
І цябе і мяне пужае—
Здань вясковай забытай карчмы.

Масква,
Май-Чэрвень.

11478

~~25570~~ 336369

КНІЖНІЦА „МАЛАДНЯК“.

ЦБ Усебеларускага аб'яднання поэтаў і пісьменьнікаў „Маладняк“ выдае літаратурна-мастацкія зборнікі (вершы, апавяданні, крытыку) разьмерам ад аднаго да двух друкаваных аркушаў.

Зборнікі прадаюцца ўва ўсіх лепшых кнігарнях і кіосках Беларусі, а таксама на галоўных станцыях чыгунак, якія праходзяць праз БССР.

Да гэтага часу вышлі наступныя зборнікі:

1. **М. Чарот**—Выбраныя вершы.
2. **Ул. Дубоўка**—Там дзе кіпарысы (*поэма*).
3. „ — *Credo (вершы)*.
4. **К. Чорны**—Аповяданні.
5. „ — Срэбра жыцця.
6. **А. Бабарэка**—Аповяданні.
7. **Я. Пушча**—Раніца рыкае (*вершы*).
8. „ — *Vita (вершы)*.
9. **Крапіва**—Асьцё (*сатыры*).
10. „ — Аповяданні.
11. **Маладняк**—Янку Купалу (*юбілейны зборнік*).
12. **С. Хурсік**—Першы паўстанак (*апавяданні*).
13. **М. Зарэцкі**—Пела вясна (*апавяданні*).
14. **А. Якімовіч**—Вершы.
15. **П. Трус**—Вершы.
16. **А. Александровіч**—Сутарэнне (*апавяданні*).
17. **А. Дудар**—Сонечнымі сьцежкамі (*вершы*).
18. „ — Шанхайскі шоўк (*поэма*).
19. **А. Гурло**—Спатканьні (*вершы*).
20. **Я. Падабед**—Вершы.

80000003 1 15044

Цана 20 кап.

73

1964 г.

Зел. аддэем
1964 г.

760